

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра кримінального права та кримінології
Навчально-наукового інституту №5**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

з навчальної дисципліни
**«КВАЛІФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У
СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ»**
вибіркових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**Галузь знань – 08 Право
Спеціальність - 081 Право (Правозастосування)
Освітня кваліфікація – бакалавр права**

Харків, 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 20.09.2024 №9

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 19.09.2024 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального права та кримінології ННІ №5
(протокол № 1 від 30.08.2024 р.)

Розробники:

Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент А. О. Наумова

Рецензенти:

1. Професор кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор О.М. Храмцов.
2. Професор кафедри кримінального права і кримінології ННІ №1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор А. М. Ященко.

**1.Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання) Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема № 1. Загальні положення щодо кваліфікації правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	24	4	4			16	залік
Тема №2. «Зловживання можливостями спеціального статусу у системі кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг».	46	8	12			26	
Тема №3. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України	10	2	2			6	
Тема №4. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службового підроблення	10	2	2			6	
Тема №5 . Кримінально-правова характеристика складів декларування недостовірної інформації та неподання декларації суб'єктом декларування.	10	2	2			6	
Тема №6 Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службової недбалості	16	2	4			10	
Тема №7. Кримінально-правова характеристика складів злочинів,	50	6	10			34	

які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди.							
Тема №8. Особливості кваліфікації незаконного збагачення і зловживання впливом.	14	4	4			6	
Тема №9. Кваліфікація протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань	14	2	2			10	
Тема №10. Кваліфікація провокації підкупу	16	2	4			10	
Всього за семестр № 6:	210	34	46			130	

2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № _____							
ТЕМА № 1. Загальні положення щодо кваліфікації правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	20	2	2	0	-	16	залік
Тема №2. Зловживання можливостями спеціального статусу у системі кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.	38	4	2	0	-	32	
Тема №3. Кримінально-правова характеристика здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної	18	0	2	0	-	16	

Ради України голосування замість іншого народного депутата України							
Тема №4. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службового підроблення .	14	2	2	0	-	10	
Тема №5 . Кримінально-правова характеристика складів декларування недостовірної інформації та неподання декларації суб'єктом декларування.	14	2	2			10	
Тема №6 Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службової недбалості	20	2	2	0	-	16	
Тема №7. Кримінально-правова характеристика складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди.	28	2	2	0	-	24	
Тема №8. Особливості кваліфікації незаконного збагачення і зловживання впливом.	26	0	2	0	-	24	
Тема №9. Кваліфікація протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань	16		2			14	
Тема №10. Кваліфікація провокації підкупу	16	2	2	0		12	
Всього за семестр № 6:	210	16	20	0		174	

3. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1. «Загальні положення щодо кваліфікації правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг».

Семінарське заняття за темою 1.

Навчальна мета заняття: поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, про їх поняття і види, конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цих правопорушень. та сформувати вміння, необхідні для визначення положень щодо кваліфікації правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Кількість годин 4.

Навчальні питання:

1. Поняття, система і види правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.
2. Ознаки родового та безпосередніх об'єктів правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, їх вплив на кваліфікацію цих правопорушень.
3. Загальна характеристика об'єктивної сторони правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
4. Загальна характеристика суб'єктивної сторони правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.
5. Загальна характеристика суб'єктів правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді першого питання необхідно визначити, що кримінальні правопорушення у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг – це суспільно небезпечні та протиправні діяння, які посягають на встановлений порядок реалізації службовими особами своїх повноважень (управлінських функцій) в межах наданих їм прав та покладених на них обов'язків, якими заподіюється шкода правам, свободам, чи право охоронюваним (законним) інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб, а також авторитету органів влади, об'єднань громадян, суб'єктів господарювання, інших юридичних осіб, від імені та (або) в інтересах яких діють службові особи. Класифікація кримінальних правопорушень здійснюється в залежності від видового об'єкта правопорушення, *сфери вчинення* правопорушення, конструкції складу кримінального правопорушення, предмету посягання, наявності чи відсутності злочинного задуму у вигляді збагачення, характеристик особи злочинця, способу реалізації злочинного задуму, конкретної галузі людської діяльності.

Розглядаючи друге питання необхідно розкрити ознаки родового об'єкту правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, їх вплив на кваліфікацію цих правопорушень, яким являється врегульований законом порядок реалізації владних повноважень, можливостей службових осіб, пов'язаних з виконанням такими особами своїх функціональних обов'язків в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, підприємствах, установах та організаціях незалежно від форм власності, а також особами, які надають публічні послуги, спортсмени, тощо; а також визначити безпосередні об'єкти цих правопорушень

Відповідаючи на третє питання ми надаємо загальну характеристику об'єктивної сторони правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг та визначаємо,

що вона переважної більшості складів кримінальних правопорушень характеризується обов'язковим суспільно небезпечним діянням з використанням влади, службового становища (статті 364, 368, 369 та 370 КК України) або повноважень (статті 3641, 3683, 3684 КК України); із зловживанням повноваженнями (ст. 3652 КК України) або з перевищенням влади чи службових повноважень (ст. 365 КК України)

При розгляді четвертого питання необхідно дослідити суб'єктивну сторону правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг та з'ясувати, що суб'єктивна сторона переважної більшості кримінальних правопорушень, передбачених розділі XVII Особливої частини КК, характеризується умисною формою вини.

Відповідаючи на п'яте питання детально визначити суб'єктів правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, які поділяють на п'ять категорій: тільки службові особи публічного права; тільки службові особи приватного права; службові особи як публічного, так і приватного права (статті 366, 367 і 370 КК); особи, які здійснюють професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг; – будь-які особи, що досягли 16-річного віку, тобто загальні суб'єкти, якщо діяння полягає в пропозиції, обіцянці чи наданні неправомірної вигоди).

Питання цільових виступів:

- 1) Ознаки, за наявності яких правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, визнаються корупційними або пов'язаними з корупцією.
- 2) Міжнародні договори України про відповідальність за корупційні і пов'язані з корупцією правопорушення та їх кримінально-правове значення

Література

1. Гора Р. М. Кримінальна відповідальність за зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Харків: Науководослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса, 2019. 208 с.
2. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб./за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Константа, 2017. 448 с. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/6500>
3. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
4. Криминальное право Украины. Особлива частично. Альбом схеми : начальний посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевського. Львів: Львівський державний університет

внутренних справ, 2024. - 616 с.

5. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.

6. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-cela-4764-a173-30f367b9b21e/content>

7. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.

8. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи: Монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с

9. Ярош В. В. Кримінально-правові санкції за злочини у сфері службової діяльності. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. Київ: Національна академія прокуратури України. 225 с.

10. Авраменко О. В. Поняття істотної шкоди як наслідку злочинів у сфері службової діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 209–216.

11. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с.

12. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка.– К. : Москаленко О. М., 2019. 464 с..

13. Яциніна М.-М.С. Зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями за Кримінальним кодексом України (ст. ст. 364, 364-1, 365-2 КК України). Дисертація на здобуття наукового ступеня к.ю.н. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. 246 с.

Тема № 2 «Зловживання можливостями спеціального статусу у системі кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг».

Семінарське заняття 1 за темою: «Загальний склад зловживання можливостями спеціального статусу у кримінальному праві та його характеристика»

Навчальна мета – поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку злочинного зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями, їх конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цих правопорушень.

Кількість годин - 6 г.

Навчальні питання:

1. Сутність «зловживання можливостями спеціального статусу».
2. Кримінально-правова характеристика і особливості кваліфікації зловживання владою або службовим становищем.
3. Кримінально-правова характеристика і особливості кваліфікації зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.
4. Кримінально-правова характеристика і особливості кваліфікації зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги.

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді першого питання необхідно визначити, що «зловживання можливостями спеціального статусу» містить вказівку на термін «зловживання» (вживати, використовувати що-небудь на зло або шкоду комусь), який позначає природу споріднених злочинів; щодо того, чим відповідна особа повинна зловживати, ми відмовляємося від обмежених понять «влада» або «службове становище» та пропонуємо більш загальне поняття «можливості спеціального статусу», яке охоплює і наведені вище поняття, і «повноваження».

Розглядаючи друге питання необхідно розкрити питання щодо об'єктивних, суб'єктивних та кваліфікуючих ознак складу зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)

Відповідаючи на третє питання необхідно визначити об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки складу зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст.364-1 КК України)

При розгляді четвертого питання необхідно проаналізувати об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки складу зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст.365-2 КК України)

Питання цільових виступів:

1. Конституційні та інші правові засади діяльності службових осіб.
2. Поняття службової особи юридичної особи приватного права.
3. Правові засади діяльності осіб, які надають публічні послуги.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 року № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03#Text>
5. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>
6. Правові висновки Верховного Суду України щодо “істотної шкоди” і “тяжких наслідків” як суспільно-небезпечних наслідків, передбачених ст. 364 і 365 КК: постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 27 жовт. 2016 р. URL: [http://scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/C77C4F09B0663A29C225806B5](http://scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/C77C4F09B0663A29C225806B5)
7. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб./за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Константа, 2017. 448 с. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/6500>
8. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
9. Криминальное право Украины. Особлива частично. Альбом схеми : начальный посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевського. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. - 616 с.
10. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.
11. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-ce1a-4764-a173-30f367b9b21e/content>

12. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.
13. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи: Монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с
14. Ніколенко Р. О. Кримінально-правова протидія зловживанню повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2018. 224 с
15. Хмиз М. В. Кримінальна відповідальність за вимагання неправомірної вигоди. Дисертація доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка, 2020. 252 с
16. Ярош В. В. Кримінально-правові санкції за злочини у сфері службової діяльності. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Київ: Національна академія прокуратури України. 225 с.
17. Яциніна М.-М.С. Зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями за Кримінальним кодексом України (ст. ст. 364, 364-1, 365-2 КК України). Дисертація на здобуття наукового ступеня к.ю.н. Львів:Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. 246 с
18. Авраменко О. В. Поняття істотної шкоди як наслідку злочинів у сфері службової діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 209–216.
19. Айдинян А. В. Окремі проблеми розмежування зловживання владою або службовим становищем та перевищення влади або службових повноважень у судовій практиці України. *Київський часопис права*, (3), 171-176. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.3.27>
20. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с.
21. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка.– К. : Москаленко О. М., 2019. 464 с..
22. Чугуніков І. І. Мета одержання неправомірної вигоди як обов'язкова ознака зловживання владою або службовим становищем. *Правові новели. Науковий юридичний журнал*. 2020. № 10. С. 254–268. 86.
23. Шаблистий В. В. Безвідповідальні зловживання та перевищення влади, службова недбалість: що далі? *Часопис Київського університету права*. 2017. № 1. С. 287–291.
24. Яциніна М.-М. Суб'єктивна сторона службових зловживань. *«Jurnalul juridic national: teorie si practica»*. 2017. №2. С. 166-168.

Семінарське заняття 2 за темою: «Специфічні форми зловживання можливостями спеціального статусу у кримінальному праві України»

Навчальна мета – поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу та бездіяльності працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей, їх конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цих правопорушень.

Кількість годин -6 г.

Навчальні питання:

1. Поняття перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК України).
2. Об'єкт і об'єктивна сторона кримінального правопорушення.
3. Суб'єктивні ознаки складу перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу
4. Кваліфікуючі ознаки. Кваліфікація перевищення влади або службових повноважень, яке супроводжувалося фізичним або психічним насильством, застосуванням зброї чи спеціальних засобів або болісними і такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями.
5. Поняття бездіяльності працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей (ст. 365-3 КК України).
6. Об'єкт і об'єктивна сторона бездіяльності працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей. Момент закінчення правопорушення.
7. Суб'єктивна сторона бездіяльності працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей.
8. Суб'єкт бездіяльності працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей.

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді першого питання необхідно визначити сутність перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Акцентувати увагу на визначення терміну «правоохоронний орган»

Розглядаючи друге питання необхідно розкрити питання щодо об'єктивних ознак складу перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу.

Відповідаючи на третє питання необхідно визначити суб'єктивні ознаки складу перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу.

При розгляді четвертого питання необхідно проаналізувати кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення, а також розглянути особливості

кваліфікації перевищення влади або службових повноважень, яке супроводжувалося фізичним або психічним насильством, застосуванням зброї чи спеціальних засобів або болісними і такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями.

Розглядаючи п'яте питання доцільно розкрити сутність бездіяльності працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерею.

Відповідаючи на шосте, сьоме та восьме питання слід окреслити об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки складу бездіяльності працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерею.

Питання цільових виступів:

1. Особливості кримінально-правового визначення поняття працівника правоохоронного органу
2. Співвідношення перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу з перевищенням військовою службовою особою влади чи службових повноважень

Література

1. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.
2. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи: Монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с
3. Лихова С. Я., Команецька В. В. Перевищення влади або службових повноважень працівника правоохоронного органу: кримінально-правова характеристика відповідності правопорушення та особливості кваліфікації // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – К. : НАУ, 2022. – № 2 (63). ст. 183-188
4. Хмиз М. В. Кримінальна відповідальність за вимагання неправомірної вигоди. Дисертація доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка, 2020. 252 с
5. Ярош В. В. Кримінально-правові санкції за злочини у сфері службової діяльності. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Київ: Національна академія прокуратури України. 225 с.
6. Айдинян А. В. Окремі проблеми розмежування зловживання владою або службовим становищем та перевищення влади або службових повноважень у судовій практиці України. Київський часопис права, (3), 171-176. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.3.27>
7. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного

бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с.

8. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка. – К. : Москаленко О. М., 2019. 464 с..

9. Шаблистий В. В. Безвідповідальні зловживання та перевищення влади, службова недбалість: що далі? *Часопис Київського університету права*. 2017. № 1. С. 287–291.

Тема №3 : Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України

Семінарське заняття за темою 3.

Навчальна мета – поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України, їх конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цих правопорушень.

Кількість годин - 2 г.

Навчальні питання:

1. Сутність здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України.
2. Об'єкт і об'єктивна сторона правопорушення.
3. Суб'єктивна сторона здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України.
4. Суб'єкти здійснення правопорушення.

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді першого питання необхідно з'ясувати сутність здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України.

Розглядаючи друге та третє питання слід розкрити об'єктивні і суб'єктивні та кваліфікуючих ознак складу здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України.

Відповідаючи на четверте питання доцільно розглянути детально народного депутата як суб'єкта кримінального правопорушення

Питання цільових виступів:

1. Кримінально-правова характеристика співучасті народних депутатів у неособистому голосуванні

Література:

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення особистого голосування народними депутатами України на пленарних засіданнях Верховної Ради України: Закон України від 19.12.2019 № 404-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-20#n6>
5. Про статус народного депутата України : Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-XII.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>
6. Гошовська В., Пашко Л., Даниленко Л. Посилення інституційної спроможності Верховної Ради України як умова подолання кризи вітчизняного парламентаризму. Збірник наукових праць НАДУ. Вип. 1. 2019. С. 31–42.
7. Дурдинець М. Ю., Павлишин О. В. Порушення процедури прийняття законів як основна процесуальна перешкода реалізації принципу верховенства права в Україні. Верховенство права як гарантія конституційного ладу: матеріали засідання наук.-практ. круглого столу (Київ, 5 грудня 2019 р.). Національна академія внутрішніх справ, 2020. С. 54–58.
8. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
9. Криминальное право Украины. Особлива частично. Альбом схеми : начальний посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевского. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. - 616 с.
10. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.
11. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-ce1a-4764-a173-30f367b9b21e/content> Стефанчук Руслан. Для боротьби з кнопкадавством потрібна криміналізація неособистого голосування / Верховна рада України. 2019 <http://mportal.rada.gov.ua/news/Top-novyna/186611.html>

12. Відповідальність народних депутатів за неособисте голосування: підписано закон. Юридична газета: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/vidpovidalnist-narodnih-deputativ-za-neosobiste-golosuvannya-pidpisano-zakon-.html>
13. Відповідальність за не персональне голосування членів парламенту в країнах Європи та Ізраїлі. Європейський інформаційно- дослідницький центр. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28916.pdf>.
14. Депутату польського Сейму світить 5 років за кноподавство. Українська правда: веб- сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2016/06/1/7110361/>
15. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо накладення стягнення на народного депутата України за порушення вимог щодо особистого голосування). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH1GN00A.html
16. Ćwiakalski: glosowanie za innego posla to falszerstwo lub przekroczenie uprawnień. 2016. URL: <http://www.superstacja.tv/wiadomosc/2016-04-14/cwiakalski-glosowanie-za-innego-posla-to-falszerstwo-lub-przekroczenie-uprawnien/>.

Тема № 4 : «Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службового підроблення»

Семінарське заняття за темою №4

Навчальна мета – поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку службового підроблення, їх конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цих правопорушень.

Кількість годин - 2 г.

Навчальні питання:

1. Поняття, об'єкт та предмет службового підроблення. Поняття офіційних документів та завідомо неправдивих офіційних документів
2. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення.
3. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення.
4. Кваліфікуючі ознаки службового підроблення. Співвідношення службового підроблення із суміжними складами злочинів

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді першого питання необхідно визначити поняття, об'єкт та предмет службового підроблення (ст. 366 КК України). З'ясувати, що під офіційним документом слід розуміти документи, що містять зафіксовану на будь-яких матеріальних носіях інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки

правового характеру, чи може бути використана як документи-докази у правозастосовчій діяльності, що складаються, видаються чи посвідчуються повноважними (компетентними) особами органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян або юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, а також окремими громадянами, у тому числі самозайнятими особами, яким законом надано право у зв'язку з їх професійною чи службовою діяльністю складати, видавати чи посвідчувати певні види документів, складені з дотриманням визначених законом форм, що містять передбачені законом реквізити

Розглядаючи друге та третє питання необхідно розкрити об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу службове підроблення

Відповідаючи на четверте питання необхідно окреслити кваліфікуючі ознаки службового підроблення та здійснити співвідношення службового підроблення із суміжними складами злочинів

Питання цільових виступів:

1. Співвідношення службового підроблення із зловживанням владою.
2. Співвідношення службового підроблення із зловживанням, службовим становищем
3. Співвідношення службового підроблення із зловживанням, службовим повноваженнями.

Література:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL:: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Практика розгляду кримінальних справ про злочини, склад яких передбачено ст. 366 Кримінального кодексу України (службове підроблення). Вісник Верховного Суду України. 2010. № 1. С. 35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvsu_2010_1_11
3. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб./за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Константа, 2017. 448 с. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/6500>
4. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
5. Криминальное право Украины. Особлива частично. Альбом схемы : начальный посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевського. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. - 616 с.
6. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.
7. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с.

URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-ce1a-4764-a173-30f367b9b21e/content>

8. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.

9. Яворський С. Й. Проблеми кримінально-правової кваліфікації підроблення документів. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 5. 2023. URL: http://apnl.dnu.in.ua/5_2023/28.pdf

10. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с.

11. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка.— К. : Москаленко О. М., 2019. 464 с..

12. Щирська В.С. Кримінально-правова кваліфікація підроблення за сукупністю злочинів. Південноукраїнський правничий часопис. 2019. № 4 ч. 1. С. 150–154

13. Матвійчук А. Не все те золото, що блищить, або сумнівні документи в публічних закупівлях. Групи закупівель. Радник у сфері публічних закупівель. URL: https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/ne-vse-te-zoloto-shcho-blyshchyt-abo-sumnivni-dokumenty-v-publichnykh-zakupivliakh/#_ftn2

14. Гута, В. Ключові аспекти кримінальної відповідальності за підроблення документів у сфері публічних закупівель, [Scientific Collection «InterConf» : experimental and theoretical research in modern science \(March 26-28, 2021\). InterConf](#), (47). URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/10581>

Тема №5: Кримінально-правова характеристика складів декларування недостовірної інформації та неподання декларації суб'єктом декларування.

Семінарське заняття за темою №5

Навчальна мета – поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку декларування недостовірної інформації та неподання декларації суб'єктом декларування, їх конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цих правопорушень.

Кількість годин - 2 г.

Навчальні питання:

1. Поняття декларування недостовірної інформації (ст.366-2 КК України).
2. Об'єкт і предмет правопорушення. Поняття декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і недостовірних відомостей.
3. Об'єктивна сторона декларування недостовірної інформації.

4. Суб'єктивна сторона декларування недостовірної інформації. Поняття завідомості та її значення для кваліфікації правопорушення. Особливості суб'єкта правопорушення.
5. Сутність неподання декларації суб'єктом декларування (ст.366-3 КК України).
6. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу неподання декларації суб'єктом декларування.
7. Визначення суб'єктів декларування.

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді першого питання необхідно визначити поняття декларування недостовірної інформації, а також визначити об'єкт і предмет правопорушення..

Розглядаючи друге питання слід окреслити об'єктивну сторону декларування недостовірної інформації.

Вивчаючи третє та четверте питання необхідно розкрити суб'єктивні ознаки складу декларування недостовірної інформації

Відповідаючи на п'яте питання необхідно визначити сутність неподання декларації суб'єктом декларування .

Шосте питання присвячене дослідженню об'єктивних та суб'єктивних ознак складу неподання декларації суб'єктом декларування.

В сьомому питанні слід з'ясувати суб'єктів декларування.

Питання цільових виступів:

1. Відповідальність за підроблення COVID- сертифікатів

Література:

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
5. Бульба І. В. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації: проблемні аспекти. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: збірник тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 31 березня 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Кримінол. асоц. України. Х.: ХНУВС, 2017. С. 41–42
6. Козачина А. М. Передумови дослідження кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. Актуальні проблеми кримінального права: матеріали X Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (м. Київ, 22 листопада 2019 р.). С. 236–240. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/15267>

7. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
8. Криминальное право Украины. Особлива частинно. Альбом схеми : начальний посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевского. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. - 616 с.
9. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.
10. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-ce1a-4764-a173-30f367b9b21e/content>.
11. Кундеус В.Г. Щодо визначення суб'єкту декларування недостовірної інформації // Юридична наука та практика: виклики сучасності: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Киї, 17 вересня 2018 року. Тези наукових доповідей. URL: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1066%3A020915-12&catid=131%3A5-0915&Itemid=161&lang=ru
12. Торгашова К. О. Проблема кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. Молодий вчений. 2018. № 11. С. 146–149. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/11/36.pdf>
13. Черевко К. О. Е- декларування в Україні: основні питання. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: збірник тез доп. V Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Харків, 31 березня 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. Унт внутр. справ; Кримінол. асоц. України. Х.: ХНУВС, 2017. С. 203–204.
14. Щирська В. С. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 3 (112). С. 59–64.
15. Антонюк Н. Актуальні питання кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XXIII звітної науково-практичної конференції (7–8 лютого 2017 р.): у 2 ч. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2017. Ч. 2. С. 115–118.
16. Лист Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 07.11.2016 № 1-2715/2110-16-107, який було надіслано у відповідь на лист судді Конституційного Суду України Шевчука С. В. щодо надання позиції з питань, порушених у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих

положень Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII зі змінами та статті 366 Кримінального кодексу України зі змінами. URL: <https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2016/11/Ombudsmen.pdf>

17. Міськів Д. М. Чи доцільна була криміналізація декларування недостовірної інформації? Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, припинення та превенції корупційних проявів : матеріали постійно діючого науковопрактичного семінару (м. Львів, 24 травня 2019 р.) / упорядник І. Б. Газдайка-Василишин. Львів : ЛьвДУВС, 2019. С. 107–112.

18. Титко А. В. Визначення своєчасності подання декларацій. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (9 грудня 2016 р.). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5137>

19. Черенков А. Криміналістична характеристика суб'єкта декларування недостовірної інформації. Підприємництво, господарство і право. 2019. Вип. 7. С. 222–226.

20. Чумак К. Окремі аспекти кримінальної відповідальності за умисне неподання електронної декларації. Вісник Національної академії прокуратури. 2017. № 4/2. С. 105–110.

Тема № 6 : «Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації службової недбалості».

Семінарське заняття за темою 6:

Навчальна мета – поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку службової недбалості, її конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цього правопорушення.

Кількість годин - 4 г.

Навчальні питання:

1. Поняття службової недбалості (ст.367 КК України)
2. Об'єкт і об'єктивна сторона службової недбалості.
3. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Особливості суб'єкта правопорушення.
4. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування службової недбалості від зловживанням владою, службовим становищем або повноваженням.

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді першого питання необхідно визначити службової недбалості.

Розглядаючи друге питання необхідно розкрити питання щодо об'єктивних ознак складу службової недбалості.

Відповідаючи на третє питання необхідно визначити суб'єктивні ознаки

складу службова недбалість, а також окреслити особливості суб'єкта правопорушення.

5. При розгляді четвертого питання необхідно проаналізувати кваліфікуючі ознаки складу службова недбалість та здійснити відмежування службової недбалості від зловживанням владою, службовим становищем або повноваженням.

Питання цільових виступів:

1. Відмежування службової недбалості від зловживання владою,
2. Відмежування службової недбалості від зловживання службовим становищем
3. Відмежування службової недбалості від зловживання службовим повноваженням.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Постанова ККС ВС щодо кримінальної відповідальності за службову недбалість. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/press-centr/news/963364/>
5. Вахрушев О. В. Типові способи службової недбалості. Шляхи удосконалення досудового розслідування: організаційно-правові аспекти : зб. матеріалів науково-практичного круглого столу (м. Харків, 24 жовт. 2019 р.) / МВС України ; Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2019. С. 54-56.
6. Кірюшин А. А. Відповідальність за службову недбалість настає лише у разі невиконання обов'язків, які віднесено до повноважень посадовця. Інакше – Виправдувальний вирок (ВС/ККС № 752/18401/15-к від 17.04.2019). Протокол. Юридичний інтернет-ресурс. URL: https://protocol.ua/ua/vs_kks_vidpovidalnist/. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб./за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Константа, 2017. 448 с. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/6500>
7. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
8. Криминальное право Украины. Особлива частично. Альбом схеми : начальный посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевского. Львів: Львівський державний

університет внутрішніх справ, 2024. - 616 с.

9. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.

10. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-ce1a-4764-a173-30f367b9b21e/content>

11. Рак С. В. Кримінальна відповідальність за службову недбалість : автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. ; Нац. акад. прав. наук України. Харків, 2019. 21 с.

12. Ступа В. Ф. Специфічні риси службової недбалості як злочинного явища. Прикарпатський юридичний вісник. Вип. 2 (27). 2019. С. 152-156

13. Топчій В.В., Мамка Г.М., Лугіна Н.А. До питання кваліфікуючих ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 367 кримінального кодексу. Право і суспільство №2, 2021. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/2_2021/26.pdf

14. Ярош В. В. Кримінально-правові санкції за злочини у сфері службової діяльності. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Київ: Національна академія прокуратури України. 225 с.

15. Авраменко О. В. Поняття істотної шкоди як наслідку злочинів у сфері службової діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 209–216.

16. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с.

17. Рак С.В. Істотна шкода як ознака об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 367 Кримінального кодексу України. Питання боротьби зі злочинністю. 2016. № 32. С. 202–217.

18. Ступа В. Ф. Службова недбалість: кримінально-правова та кримінологічна характеристика : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Запоріжжя, 2020. 20 с. 229. Топорецька З. М. Особливості початку кримінального провадження та обставини, які підлягають встановленню при розслідуванні службової недбалості. Вісник кримінального судочинства. 1/2018. С. 115-122.

19. Чичиркіна С. П. Способи приховування злочинів у сфері службової діяльності. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2011. № 1 (1). С. 151-158

20. Шрамко О. Можливості судово-економічних експертиз при розслідуванні окремих корупційних злочинів. Актуальні проблеми правознавства. Вип. 1 (17). 2019. С. 162-165.

21. Яциніна М. М. Істотна шкода й тяжкі наслідки як ознаки складів злочинів, що передбачають відповідальність за службові зловживання. Підприємництво, господарство і право. 2017. №6. С. 167- 170.

Тема № 7: Кримінально-правова характеристика складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди.

Семінарське заняття за темою 7.

Навчальна мета – поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку правопорушень пов’язаних із пропозицією, обіцянкою або наданням неправомірної вигоди та правопорушень пов’язаних із прийняттям пропозиції, обіцянки або одержанням такої вигоди, їх конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цих правопорушень.

Кількість годин – 10 г.

Навчальні питання:

1. Зарубіжний досвід регламентації кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.
2. Предмет складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди
3. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України).
4. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації підкупу службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми
5. Кримінально-правова характеристика та особливості кваліфікації підкупу особи, яка надає публічні послуги.
6. Актуальні питання кваліфікації, караності та призначення покарання за злочини, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді першого питання необхідно ознайомитися із зарубіжним досвідом регламентації кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

Розглядаючи друге питання необхідно визначити предмет складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди

Відповідаючи на третє питання необхідно визначити об’єктивні, суб’єктивні та кваліфікуючі ознаки складу прийняття пропозиції, обіцянки або

одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України).

При розгляді четвертого питання необхідно проаналізувати об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки складу підкупу службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми

П'яте питання присвячене вивченню об'єктивних, суб'єктивних та кваліфікуючих ознаки складу підкупу особи, яка надає публічні послуги.

Розглядаючи шосте питання ми розглянемо особливості кваліфікації, караності та призначення покарання за злочини, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди

Питання цільових виступів:

1. Відмінність вимагання неправомірної вигоди від прохання такої вигоди і її значення для кваліфікації правопорушень
2. Поняття і види вимагання неправомірної вигоди, його законодавче визначення

Література

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень": Закон України від 17.06.2020 № 720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-20#n10>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів: Закон України від 31.10.2019 № 263-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-20#n11>
6. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>
7. Желік М. Б. Співвідношення понять «прийняття пропозиції», «прийняття обіцянки» за кримінальним правом України. Підприємництво, господарство і право: загальноукраїнський науково-практичний господарсько правовий журнал. 2017. № 9. С.179–182.
8. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб./за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Константа, 2017. 448 с. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/6500>

9. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
10. Криминальное право Украины. Особлива частинно. Альбом схеми : начальний посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевського. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. - 616 с.
11. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.
12. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-cela-4764-a173-30f367b9b21e/content>
13. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.
14. Хмиз М. В. Кримінальна відповідальність за вимагання неправомірної вигоди. Дисертація доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка, 2020. 252 с
15. Ярош В. В. Кримінально-правові санкції за злочини у сфері службової діяльності. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Київ: Національна академія прокуратури України. 225 с.
16. Задоя К. Висновок щодо стану імплементації положень міжнародних антикорупційних конвенцій у законодавство України в аспекті кримінальної відповідальності за корупційні злочини. Київ: ЦППР, 2019. 27 с
17. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с.
18. Желік М. Б. Співвідношення складів злочинів, спільною ознакою яких є суспільно-небезпечне діяння у вигляді прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди. Європейські перспективи: науково практичний правовий журнал. 2017. № 3. С. 132–136.
19. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка.– К. : Москаленко О. М., 2019. 464 с.
20. Плекан В. В. Кримінальна відповідальність за посередництво у наданні та (або одержанні) неправомірної вигоди. Автореферат дис... к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького, 2016. 21 с.

Тема № 8 :«Особливості кваліфікації незаконного збагачення і зловживання впливом».

Семінарське заняття за темою 8.

Навчальна мета – поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку незаконного збагачення і зловживання впливом, їх конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цих правопорушень.

Кількість годин -4 г.

Навчальні питання:

1. Поняття незаконного збагачення. Об'єкт незаконного збагачення. Предмет незаконного збагачення, його законодавче визначення.
2. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення..
3. Суб'єктивна сторона та суб'єкт незаконного збагачення. Законодавче визначення осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
4. Особливості конструкції статті КК, що передбачає відповідальність за зловживання впливом. Склади правопорушення.
5. Об'єкт і предмет зловживання впливом.
6. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення..
7. Суб'єктивні ознаки складу зловживання впливом.

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді першого питання необхідно визначити поняття, об'єкт та предмет незаконного збагачення.

Розглядаючи друге питання необхідно проаналізувати об'єктивну сторону складу незаконне збагачення...

Відповідаючи на третє питання необхідно визначити суб'єктивні ознаки складу незаконне збагачення, а також окреслити осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

При розгляді четвертого питання необхідно проаналізувати особливості конструкції статті КК, що передбачає відповідальність за зловживання впливом та виокремити склади правопорушення.

П'яте питання присвячене вивченню об'єкту і предмету зловживання впливом

8. Розглядаючи шосте питання ми розглянемо суб'єктивні ознаки складу зловживання впливом.

Питання цільових виступів:

1. Міжнародно-правові приписи щодо відповідальності за незаконне збагачення та їх кримінально-правове значення
2. Співвідношення зловживання впливом із зловживанням владою

Література

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів: Закон України від 31.10.2019 № 263-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-20#n11>
5. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>
6. Рішення ЄСПЛ у справі «Агрокомплекс проти України» від 25.07.2013 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_973.
7. Рішення Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України ст. 3682 Кримінального кодексу України від 26 лют. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#n68>.
8. Безгинський Б. Г. Поняття «криптовалюта» як складова предмету незаконного збагачення. Актуальні проблеми кримінального права: матеріали XII Всеук. наук.-теор. конф. (Київ, 18 лист. 2021 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 146–148.
9. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб./за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Константа, 2017. 448 с. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/6500>
10. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
11. Криминальное право Украины. Особлива частично. Альбом схемы : начальный посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевского. Львів: Львівський державний університет внутрених справ, 2024. - 616 с.
12. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.
13. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-ce1a-4764-a173-30f367b9b21e/content>

14. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.
15. Осадчий В.І. Незаконне збагачення (ст. 368-5 КК України): короткий огляд. №1 (6) (2020): *DICTUM FACTUM*. URL: <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/136/118>
16. Поліщук А.О. Кримінальна відповідальність за незаконне збагачення: запобіжник корупції чи порушення принципів кримінального процесу? *Юридичний науковий електронний журнал* №6, 2020. URL: http://lsej.org.ua/6_2020/50.pdf
17. Ярош В. В. Кримінально-правові санкції за злочини у сфері службової діяльності. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Київ: Національна академія прокуратури України. 225 с.
18. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с.
19. Крайник Г.С. Корупційний злочин, передбачений статтею 368-1 Кримінального кодексу України «Незаконне збагачення»: питання удосконалення санкцій. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції : зб. матеріалів доп. учасників V Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 2017. С. 113–114. 12.
20. Мілова Т. М. Кримінально-правова характеристика незаконного збагачення (ст. 368-2 КК) у контексті реформування розділу XVII Кримінального кодексу України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 4. С. 165–168.
21. Міщенко М. О. Окремі аспекти запобігання вчиненню незаконного збагачення. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції. зб. матеріалів доп. учасників V Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 2017. С. 129–130
22. Чернявський С. С., Вознюк А. А. Зарубіжний досвід правової протидії незаконному збагаченню. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 17 (1). С. 79–89.
23. Шепітько В. Ю., Шевчук В. М., Білоус В. В., Керик Л. І. Система заходів протидії незаконному збагаченню в сучасних умовах. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2016. Вип. 16. С. 5-16.
24. Юрчишин І. Б. Генезис кримінальної відповідальності за незаконне збагачення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 1 (30). С. 182–187.
25. Ясінь І. М. Кримінально-правова кваліфікація незаконного збагачення за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2017. 236 с

Тема № 9: «Кваліфікація протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань».

Семінарське заняття за темою 9.

Навчальна мета – поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань, їх конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цих правопорушень.

Кількість годин - 2 г.

Навчальні питання:

1. Поняття впливу на результати офіційних спортивних змагань. Об'єкт та предмет протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань
2. Об'єктивна сторона протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань
3. Суб'єкт протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань
4. Суб'єктивна сторона протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань
5. Кваліфікуючі ознаки протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань.
6. Відмежування протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань (ст. 369-3 КК України) від порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням» (ст. 172-9¹ КУпАП).
7. Зарубіжний досвід окремих країн щодо кримінальної відповідальності за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді першого питання необхідно визначити поняття впливу на результати офіційних спортивних змагань окреслити об'єкт та предмет цього правопорушення.

Розглядаючи друге питання необхідно проаналізувати об'єктивну сторону складу протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань

Відповідаючи на третє та четверте питання необхідно визначити суб'єктивні ознаки складу протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

При розгляді п'ятого питання необхідно проаналізувати кваліфікуючі ознаки протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань.

Розглядаючи шосте питання ми відмежуємо склад протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань (ст. 369-3 КК України) від порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням» (ст. 172-9¹ КУпАП).

При вивченні сьомого питання слід дослідити зарубіжний досвід окремих країн щодо кримінальної відповідальності за протиправний вплив на результати

офіційних спортивних змагань.

Питання цільових виступів:

1. Значення для вирішення питання про суб'єкта правопорушення положень Закону України “Про запобігання впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційних злочинів” від 3 листопад. 2015 р. № 743-VIII.
2. Відмежування протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань від інших правопорушень, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди.

Література

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань : Закон України від 03.11.2015 р. № 743- VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-19>
2. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
3. Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері фізичної культури і спорту : наказ Міністерства молоді та спорту України від 28.03.2013 р. № 1. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0559-13>
- Бондаренко О.С.. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань : кримінально-правова характеристика. Право і суспільство. 2017. № 1. С. 213–217
4. Городецького Юрія В. Неправомірна вигода як ознака злочинів, передбачених статтею 369-3 Кримінального кодексу України // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції : зб. матеріалів IV Міжнародної наук.-практ. конф. (15 квіт. 2016 р., м. Харків) / Харків. нац. унт внутр. справ ; Кримінол. асоц. України. Харків, 2016. С. 54–57.
5. Задоя Костянтина Петровича. Науково-практичний коментар до статті 369-3 кримінального кодексу України «Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань». Право і громадянське суспільство. 2015. № 2 (11). С. 147–158. URL : [http://lcslaw.knu.ua/images/2112015/2\(11\)2015_\(1\).pdf](http://lcslaw.knu.ua/images/2112015/2(11)2015_(1).pdf)
6. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи: Монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582
7. Сокурєнко В.В. Кримінологічний аналіз стану протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань в Україні. Європейські перспективи. 2019. №. 3. С. 114–120

8. Хавронюк М.І. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування, 2019.р 464 с..
9. Данилевського Андрія Олександровича. Кваліфікація протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань, вчиненого службовою особою // Актуальні питання кримінального права, процесу і криміналістики, удосконалення судової і правоохоронної систем : матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Сєвєродонецьк, 19 травн. 2017 р.). Сєвєродонецьк : Луган. держ. унт внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка, 2017. С. 340-344
10. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с.
11. Неміч Ф. О., Семенюк О. В. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань шляхом підкупу. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 5. С. 214–217 http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_5_49
12. Савченко А. В., Кришевич О. В. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань : проблемні питання кримінальної відповідальності // Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення : Міжнар. наук.-практ. конф. Ч. 1 (м. Київ, 25 квітня 2016 р.). К. : НАВС, 2016. С. 58–61.

Тема №10.: Кваліфікація провокації підкупу **Семінарське заняття за темою 10.**

Навчальна мета – поглибити та закріпити знання студентів про суспільну небезпеку **провокації підкупу**, їх конструктивні ознаки і особливості кваліфікації; виробити вміння та навички визначення юридичних ознак цих правопорушень.

Кількість годин - 4 г.

Навчальні питання

1. Поняття провокації підкупу.
2. Об'єкт і об'єктивна сторона провокації підкупу
3. Суб'єктивна сторона провокації підкупу. Мета вчинення правопорушення та її значення для кваліфікації правопорушення.
4. Суб'єкт правопорушення.
5. Кваліфікуюча ознака провокації підкупу

Методичні вказівки до навчальних питань теми:

При розгляді *першого* питання необхідно визначити поняття **провокації підкупу** та зауважити, що злочин, передбачений ст. 370, не є корупційним злочином, але відповідно до ст. 216 КПК, у разі встановлення підрозділом внутрішнього контролю НАБУ, що його було вчинено службовою особою НАБУ (крім Директора НАБУ, його першого заступника та заступника), цей злочин розслідується детективами зазначеного підрозділу.

Розглядаючи *друге* питання необхідно визначити, що *безпосереднім об'єктом* цього складу злочину є суспільні відносини, що забезпечують нормальну, тобто таку, зміст, характер, межі й порядок здійснення якої визначені законодавством, діяльність державного апарату, апарату управління органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, інших юридичних осіб як публічного, так і приватного права, а також відносини, що забезпечують нормальну професійну діяльність осіб, які при її здійсненні наділяються правомочностями з надання публічних послуг. Предметом цього складу злочину є неправомірна вигода об'єктивну сторону складу незаконне збагачення...

Відповідаючи на *третьє* питання необхідно визначити суб'єктивні ознаки складу провокації підкупу. Вона характеризується такими обов'язковими ознаками: вина у формі прямого умислу; мета.

При розгляді *четвертого* питання необхідно запам'ятати, що суб'єкт цього складу злочину спеціальний - службова особа як публічного, так і приватного права, проте на практиці досить поширеною є ситуація вчинення зазначених дій особою, яка не є спеціальним суб'єктом злочину, передбаченого ст. 370 КК України, а є так званим агентом-провокатором.

П'яте питання присвячене кваліфікуючим ознакам провокації підкупу

Питання цільових виступів:

1. Значення законодавчої заборони провокування (підбурювання) особи на вчинення правопорушення з метою її подальшого викриття.
2. Практики Європейського суду з прав людини щодо провокації підкупу

Література

1. Конвенція ООН проти корупції.: Конвенція. URL <https://cutt.ly/sUCWx8J>
2. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень": Закон України від 17.06.2020 № 720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-20#n10>
6. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>
7. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб./за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Константа, 2017. 448 с. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/6500>

8. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
9. Криминальное право Украины. Особлива частинно. Альбом схеми : начальний посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевського. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. - 616 с.
10. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.
11. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с.
URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-ce1a-4764-a173-30f367b9b21e/content>
12. Колодін Д.О. Окремі питання об'єктивної сторони складу провокації підкупу. Юридичний науковий електронний журнал №1, 2022 р. URL http://www.lsej.org.ua/1_2022/89.pdf
13. Михайлов М. В. Корупційний підкуп: поняття, види та форми. Юридичний бюлетень. 2020. № 17. С. 278–285.
14. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи: Монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с
15. Ярмиш Н.М. Провокація підкупу та співучасть у корупційних злочинах: парадокси кримінально-правового реагування. Вісник Національної академії прокуратури України. 2017. № 4/2 (52). С. 111–116
16. Ярош В. В. Кримінально-правові санкції за злочини у сфері службової діяльності. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. Київ: Національна академія прокуратури України. 225 с.
17. Березнер В. Провокація підкупу у світлі практики Європейського суду з прав людини Jurnalul juridic national: teorie si practica. 2016. №2 (18). С. 103-107.
18. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с.
19. Папуша І. О. Проблема протидії провокації в оперативно-розшуковій діяльності. Південноукраїнський правничий часопис. 2019. № 4. Ч. 3. С. 51–56.
20. Провокація вчинення злочину: практика ЄСПЛ та національних судів: наук.-практ. посіб. О. З. Гладун, В. П. Плотнікова, К. К. Арушанян, І. В. Пилипенко, Д. П. Лотюк, І. В. Єрмоменко, Г. В. Щербакова, О.М. Черняк. Київ: Нац. академ. прокуратури України, 2019. 101 с.
21. Ус О. В. Провокація підкупу: аналіз складу злочину й питання кваліфікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія

«Юриспруденція». 2015. № 16. Т. 2. С. 66-70

22. Хавронюк М. І. 5 умов, що відрізняють правомірні дії від провокації. URL: <https://cutt.ly/WUCUCmg>

23. Штерн А. В. Деякі аспекти доцільності кримінальної відповідальності за провокацію підкупу. Вісник Академії адвокатури України. 2016. Том 13. №1(35). С. 131–132

24. Шульгін С. О. Провокація (підбурювання) особи на вчинення злочину працівниками правоохоронного органу як підстава для закриття кримінального провадження або постановлення виправдувального вироку. Вісник кримінального судочинства. 2017. № 1. С. 96–102.

4. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативні акти:

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень": Закон України від 17.06.2020 № 720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-20#n10>

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів: Закон України від 31.10.2019 № 263-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-20#n11>

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення особистого голосування народними депутатами України на пленарних засіданнях Верховної Ради України: Закон України від 19.12.2019 № 404-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-20#n6>

8. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 року № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03#Text>

9. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>

Основна література.

22. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України:

навч. посіб./за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Константа, 2017. 448 с. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/6500>

23. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.

24. Криминальное право Украины. Особлива частинно. Альбом схеми : начальный посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевського. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. - 616 с.

25. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 768 с.

26. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. 520 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca9eb628-ce1a-4764-a173-30f367b9b21e/content>

27. Кримінологічна характеристика та протидія злочинності у сфері фізичної культури і спорту: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08. МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2019. 235 с. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/27644/1/%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_dis_2019.pdf

28. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.

29. Кундеус В.Г. Щодо визначення суб'єкту декларування недостовірної інформації // Юридична наука та практика: виклики сучасності: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Киї, 17 вересня 2018 року. Тези наукових доповідей. URL: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1066%3A020915-12&catid=131%3A5-0915&Itemid=161&lang=ru

30. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи: Монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с

31. Наумова А.О. Актуальні питання протидії корупційним злочинам у сфері державного оборонного замовлення. //Особливості застосування антикорупційного законо - давства: від розслідування до вироку суду : зб. тез доп. міжнар. наук. - практ. конф. (17 жовт. 2019 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун - т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України ; Громад. спілка «Центр запобігання та протидії корупції» ; Громад. рада при М -ві внутр.

справ України. Харків : ХНУВС, 2019. С.110 -112

32. Ніколенко Р. О. Кримінально-правова протидія зловживанню повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2018. 224 с

33. Хмиз М. В. Кримінальна відповідальність за вимагання неправомірної вигоди. Дисертація доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка, 2020. 252 с

34. Чернега Ю. О. Відповідальність за підкуп за кримінальним правом України. Дисертація на здобуття наукового ступеня к.ю.н. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 226 с.

35. Ярош В. В. Кримінально-правові санкції за злочини у сфері службової діяльності. Дис. ...к.ю.н. 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. Київ: Національна академія прокуратури України. 225 с.

Додаткова література

1. Авраменко О. В. Поняття істотної шкоди як наслідку злочинів у сфері службової діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 209–216.

2. Айдинян А. В. Окремі проблеми розмежування зловживання владою або службовим становищем та перевищення влади або службових повноважень у судовій практиці України. *Київський часопис права*, (3), 171-176. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.3.27>

3. Березнер В.В. Підкуп як спосіб спеціального підбурювання до торгівлі людьми. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. Вип. 4. С. 190-196..

4. Березнер В. Провокація підкупу у світлі практики Європейського суду з прав людини *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2016. №2 (18). С. 103-107.

5. Дудоров О, Навроцький В., Хавронюк М. Довідник з кваліфікації злочинів для аналітиків та детективів Національного антикорупційного бюро України та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Київ, 2019. 168 с. Мельник П.В. Проблеми кримінальної відповідальності службових осіб. Інтернет-конференція, 11–16 березня 2014 р., м. Івано-Франківськ. URL: <http://law-dep.pu.if.ua/conference2014/articles/melnyk.pdf>

6. Овод К.К. Кримінально-правова характеристика підкупу працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2017. 207 с.

7. Чугуніков І. І. Мета одержання неправомірної вигоди як обов’язкова ознака зловживання владою або службовим становищем. *Правові новели. Науковий юридичний журнал*. 2020. № 10. С. 254–268.

8. Яциніна М.-М.С. Зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями за Кримінальним кодексом України (ст. ст. 364, 364-1, 365-2 КК України). Дисертація на здобуття наукового ступеня к. ю. н. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. 246 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України. URL: <https://www.gp.gov.ua/>
5. Офіційний сайт МВС України. URL: <https://mvs.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua/>
10. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко <http://korolenko.kharkov.com/>